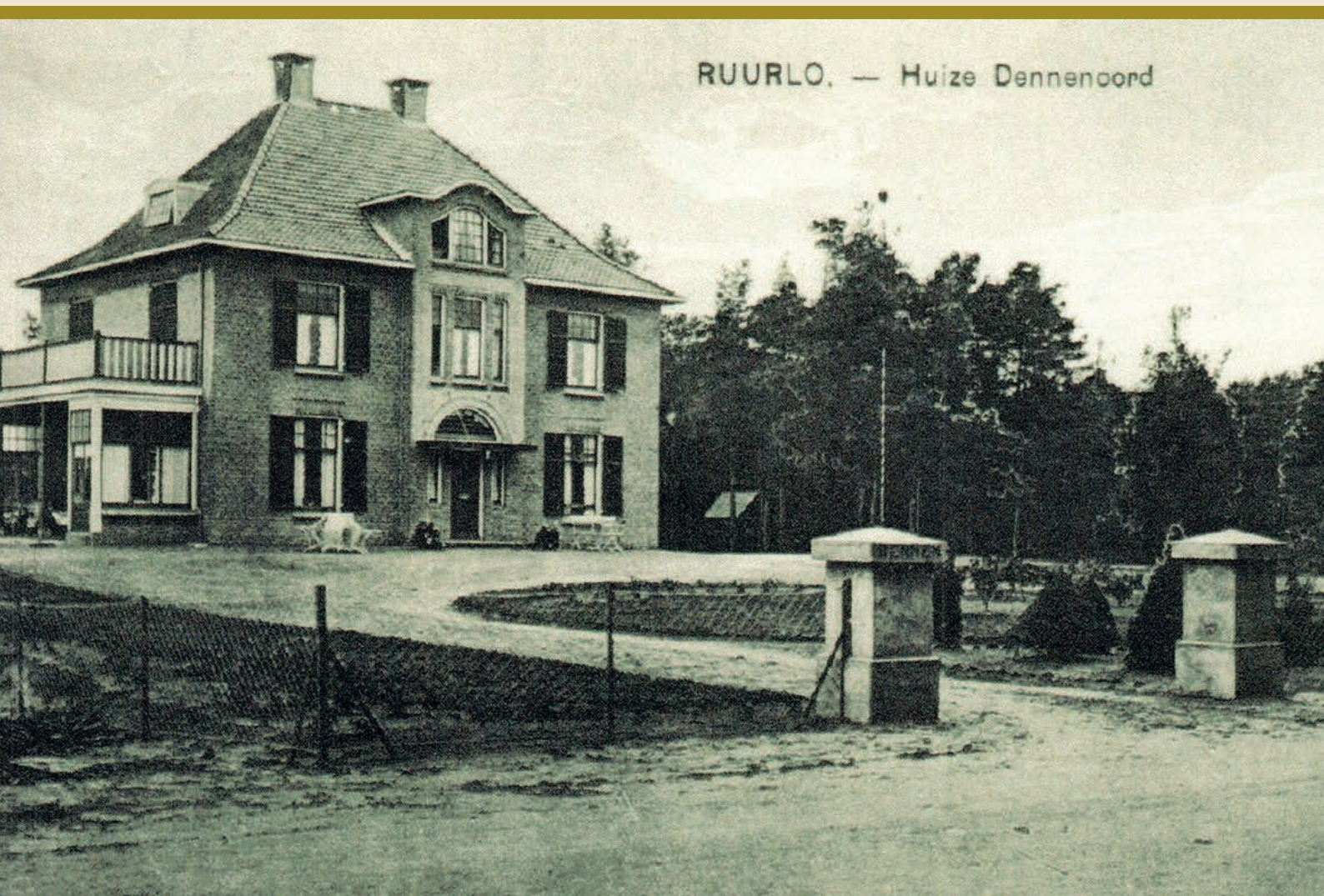

ONDER D'N KROEZEBOOM

De in 1922 speciaal voor burgemeester van Arkel gebouwde woning 'Huize Dennenoord'. Reden voldoende voor de burgemeester om te verhuizen van Lochem naar Ruurlo. (foto: collectie Old Reurle). Op pagina 15 leest u meer.

Old Reurle

De 'Historische Vereniging Old Reurle' is opgericht op 15 februari 1984. Zij stelt zich onder andere ten doel de beoefening van historie en volkskunde, in het bijzonder van de voormalige gemeente Ruurlo.

Inschrijfnummer KvK: 40103401

Contact

Postbus 61, 7260 AB Ruurlo

www.oldreurle.nl

info@oldreurle.nl

Bankrekening

Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek NL48 RABO 0356 7229 96

t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle

Archief

Het archief, gevestigd in de openbare bibliotheek aan de Dorpsstraat in Ruurlo is geopend van 1 oktober tot 1 mei, elke 1e woensdagmiddag van de maand van 13.30 - 16.30 uur en op afspraak.

Contributie

Persoonlijk lidmaatschap: € 16,- per jaar. € 25,- voor (echt)paren.

Bij toezending per post € 14,50 extra voor portokosten.

Onder d'n Kroezeboom

Dit kwartaalblad wordt toegezonden aan alle leden.

Het is ingeschreven onder het nummer ISSN0929-919X

Kopij

Bijdragen kunnen worden gezonden aan de redactie, zie colofon.

Overname van artikelen, of delen ervan, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteurs, dan wel de redactie van 'Onder d'n Kroezeboom'.

INHOUDSOPGAVE

<i>Van de redactie</i>	2
<i>Van de bestuurstafel</i>	3
<i>Werkgroep Landbouwwerktuigen</i>	4
<i>Herinneringen aan het fietsplaatje</i> Hij bestond slechts zeventien jaar maar niemand was er blij mee: de in 1924 ingevoerde fietsbelasting.	5
<i>Het graf van de molenaar</i> Op een grafsteen in de Dorpskerk van Ruurlo vinden we de naam Reinder Weenink. Maar wie was deze Reinder nu eigenlijk?	7
<i>De Boomkamp Familiekroniek (3)</i> Deze keer over het gezin van Jan en Marie Boomkamp.	9
<i>V.L.C. De Graafschap</i> Onlangs sloot de Coöp haar deuren. De geschiedenis van de winkel gaat echter verder terug dan menigeen denkt. Frans Kok schrijft erover.	12
<i>Het leven in Ruurlo 100 jaar geleden (15)</i> Na lang aandringen door de gemeenteraad, verhuist burgemeester van Arkel in de zomer van 1921 dan eindelijk van Lochem naar het voor hem gebouwde 'Huize Dennenoord' in Ruurlo.	14
<i>Wat een ramp! (3)</i> Over foutjes bij het vouwtjes strijken en andere klein kledingleed.	18
<i>Ruurlo in 1846</i> De vermelding van Ruurlo in het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden	19
<i>Vanuut 't Ecal (3)</i> Samen sterk veur streektaalonderwies.	21
<i>Sponsoren</i>	23
<i>Colofon</i>	24

VAN DE REDACTIE

Over de inhoud

In dit nummer weer veel verschillende thema's. Het gaat niet alleen over vroeger, maar ook over nu. En als het over vroeger gaat zijn er vaak raakvlakken met de tegenwoordige tijd.

Jan Oonk vroeg zich af wie toch die Reinder Weenink is, wiens naam we op een grafsteen in de Dorpskerk in Ruurlo kunnen vinden. Geke Florijn wilde meer weten over de fietsplaatjes die in 1924 ingevoerd werden. Tegenwoordig horen we regelmatig over burgemeesters die beveiliging nodig hebben omdat ze bedreigd worden. Honderd jaar geleden in Ruurlo was dat wel anders, de burgemeester hier werd toen behoorlijk verwend. Een niet eerder gepubliceerd artikel uit 2003 van Frans Kok wordt plotseling weer actueel bij het recent verdwijnen van de vestiging van de Coöp aan de Leeuwerikstraat als gevolg van de fusie tussen de supermarktketens Plus en Coöp. De familie Boomkamp is ook weer present. En Hermien Bannink laat ons weer een kleine ramp meebeleven. Dit keer over feest en kleding.

Vanuit het ECAL lezen we ten slotte over het belang van de streektaal voor onze kinderen. De ontwikkeling van streektaalonderwijs, en de gratis app die beschikbaar is: "Van Old naor Jong: Achterhooks".

Correctie

Op pagina 4 van de vorige Kroezeboom staat foutief vermeld dat 'Herman en Aaltje Megelink' op deze foto staan. Het zijn echter Arend en Aaltje Megelink bij de schoonmaak in de Cactus Oase.

Wat valt er nog meer te beleven?

9 september t/m 23 oktober - Expositie 1572 in Dorpskerk

De gemeente Berkelland heeft in samenwerking met de landelijke organisatie en het team Archeologie van de Omgevingsdienst Achterhoek een expositie georganiseerd die in Eibergen en Ruurlo te zien zal zijn. Naast het verhaal van de geboorte van Nederland, 450 jaar geleden, wordt ook informatie gegeven over het dagelijks leven van die tijd via een interactieve archeologische expositie. De expositie is in Ruurlo te zien van 9 september t/m 23 oktober in de Dorpskerk. Op zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur en op zondag tussen 13.00 en 17.00 uur.

Meer informatie over dit thema is te vinden op www.geboortevannederland.nl

25 september en 9 oktober Peter en de Wolf

Streektaalonderwiesproject Wiesneus wodt dit jaar af esloten met 'n prachtige muzeekveurstelling van Peter en de Wolf, natuurlek in 't Achterhooks. Achterhookse kinderen en hun ouders of verzorgers könt d'r gratis hen. De veurstellingen bunt op 25 september in Openluchttheater Engbergen en op 9 oktober in Theater 't Spieker in Eibergen. Meer wetten? www.ecal.nu/peterendewolf.

12 november 2022 - Genealogische dag in Gorssel

De Werkgroep Genealogie van de Historische vereniging "De Elf Marken" te Gorssel organiseert weer haar Genealogische dag in de Nederlandse Hervormde kerk, Hoofdstraat 27, 7213 CV te Gorssel van 10.00 uur tot 16.00 uur. Vele standhouders zullen weer van de partij zijn. De stamboom KORENBlik is uitgezocht en deze dag te bekijken. Het stamboomboek Korenblik is deze dag tegen betaling te verkrijgen. Meer informatie over de genealogische dag is te vinden op www.deelfmarken.nl.

Aanleveren kopij

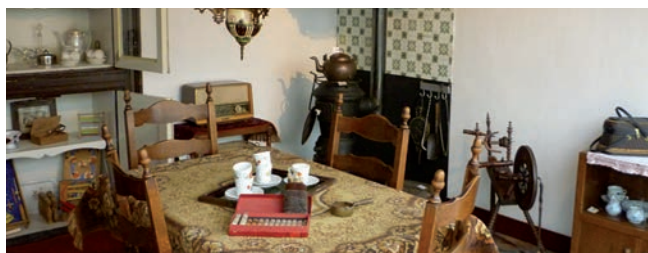
De **uiterste datum** voor het aanleveren van kopij voor het volgende nummer is **1 november**. Na deze datum overlegt de redactie over de inhoud van het nieuwe nummer. Als er teveel kopij is kunnen artikelen worden doorgeschoven naar het volgende nummer. Als iemand een tekst instuurt die naar het oordeel van de redactie niet geschikt is om te plaatsen, dan wordt de betreffende schrijver daarvan op de hoogte gesteld. Kleine tekstuele aanpassingen en spellingcorrecties worden zonder overleg door de redactie uitgevoerd. Noodzakelijke aanpassingen die de inhoud van het verhaal raken worden met de schrijver besproken. De tekst dient in Word aangeleverd te worden. Eén pagina in ons blad is ongeveer 700 woorden, afbeeldingen niet meegerekend. De foto's of

afbeeldingen graag gescheiden van de tekst aanleveren. Om goed afgedrukt te kunnen worden moet de grootte van een foto minimaal 1 à 2 MB zijn. Alles kan worden gemaild naar meerbeekherman@gmail.com.

Tot slot

Veel leesplezier gewenst en... o ja, we zijn nog op zoek naar mensen die mee willen helpen om in ons kwartaalblad interessante en gevarieerde artikelen geplaatst te krijgen. Misschien vind je het leuk om zelf iets te schrijven. Misschien heb je een idee voor een artikel. Meedoen en meedenken wordt door ons op prijs gesteld.

Namens de redactie,
Herman Meerbeek.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Beste leden,

De zomer is in volle gang en voor het vierde jaar op rij hebben we mooi zomerweer maar ook te weinig regen. Langzamerhand begint het groen al vroeg over te gaan in bruin en laten de bomen al bladeren vallen. Wellicht bent u op vakantie geweest of gaat u nog wanneer deze Onder d'n Kroezeboom uitkomt. Zo ook onze voorzitter. Hij is enige tijd afwezig wegens een verblijf in Canada en heeft mij gevraagd om een voorwoordje te schrijven. Inmiddels ligt het ergste van de coronapandemie achter ons en mogen we hopen dat nieuwe uitbraken grotendeels uitblijven. Andere narigheden blijven het wereldtoneel bezighouden, nog steeds oorlog aan de grens van Europa en binnenlands is er veel onvrede en protest. Het lijkt erop dat onze overheid niet bij machte is om de problemen op korte termijn op te lossen.

In onze geschiedenis zijn meer van die tijden geweest, denk aan het rampjaar 1672. Toenmalige bestuurders, gebroeders de Witt, werden toen zelfs gelyncht. Bedreigingen van politici zijn ook helaas in onze tijd aan de orde. Onze streken hebben ook geleden tijdens roerige jaren in het verleden, maar altijd komen er

De gebroeders Cornelis en Johan de Witt, geschilderd door Jan de Baen (1633-1702). (Collectie Haags Historisch Museum)

weer betere tijden. Daar maar aan vasthouden. Het bestuur kijkt positief naar de toekomst en heeft weer het programma met thema-avonden voor komend winterseizoen uitgestippeld.

Nadere aankondigingen volgen.

De benodigde statutenwijziging is enige tijd geleden bij de notaris gepasseerd, we kunnen daar weer geruime tijd mee vooruit, totdat nieuwe regelgeving ons noopt tot herziening. In juli heeft Old Reurle mee gedaan aan de expositie in de hervormde kerk "Ruurlu in woord en beeld". Onder andere werd de dvd van TV Gelderland "Ons Dorp" vertoond, met commentaar van Geert en Ap.

Het plan voor tentoonstelling van de gerestaureerde Napoleontische geweren wordt vertraagd, het blijkt dat ambachtslieden die de kolven kunnen maken gestopt of overleden zijn. Wij zoeken naar alternatieven, we zijn in deze dankbaar voor de inspanningen van Eric van der Kuijl in deze.

Graag wil ik u nog wijzen op onze excursie naar Frederiksoord op 12 oktober, geef u op tijd op zodat u niet achter het net vist.

Veel leesplezier en we zien u graag bij de activiteiten komend seizoen.

Namens het bestuur,
Henk Meulenveld

LEDENADMINISTRATIE

In de afgelopen periode is ons als lid ontvallen de heer G.J. Scheper.

WERKGROEP LANDBOUWWERKTUIGEN

Op verzoek van De Heikamp is op 28 juli 2022 tarwe gemaaid en gedorst op de manier zoals het vroeger ging met zicht en pikhaak.

Hendrik Jan Halfman en Arend Megelink aan de slag met zicht en pikhaak uit de collectie van Old Reurle. (foto: Dik Nijenhuis)

De gemaaide tarwe is gebonden tot schoof en om te drogen per 6 aan een gast gezet. (foto: Dik Nijenhuis)

Hendrik Jan Halfman aan het dorsen met de dorsvlegel. Op de foto ligt de te dorsen tarwe op een plastic zeil. Vroeger werd dit op de vloer van de deel gedaan, met meerdere personen tegelijk. (foto: Dik Nijenhuis)

Groeten,
Dik Nijenhuis, coördinator.

SINT JAOPIK (25 Juli)

(...) 's Morgens, als ze eventjes zien kunnen, zijn de mannen al bezig met het haren der zichten en met zonsopgang staan de maaiers al op den akker met de bindsters er achter en dan gaat het maar immer door: "Zichten klinken, zichten blinken, ruischend valt het graan." De bindster in haar oogstkostuum (witte bindhemdrok en witte schort) raapt al bukkend het gemaaide op, bindt een zeel (zoo'n bosje van den hoop) om het onder eind ("de konte") en snoert den kop handig met een knoop in elkaar. Dan legt zij de garf achter zich neer. Een "volslagen" bindster kan twee maaiers "aanbinden" (...) 't Is een mooi gezicht, als op enken (esschen) en kampen al die zichtzwaaiende mannen en die immer bukkende witte vrouwen bezig zijn, maar 't is een moeilijk werk en kost menigen zweetdruppel. (...) Gelukkig brengt de middagpauze verademing. (...) Dan strekt men de moede leden uit in 't lommer van den boomgaard, in hooiberg of hilde en verkwikt zich door een middagslaapje (...) In de schemering en in den maneschijn volgt dan het "gasten", d.w.z. het opzetten der garven in hokken van vier, zes of acht. (...) De gasten komen in lange rijen over den akker te staan. Als de gasten droog zijn begint het inhalen: één moet 'laden' op de wagen, een ander opsteken. Thuis is een drietal bezig: de eerste steekt op, de tweede moet garven verder gooien, en een derde vlijen. In het najaar komt het dorsen. In vroeger tijd moesten de boer en zijn volk, alsmede zijn daghuurders, uren op de deel staan en de vlegel zwaaien.

Uit Oud-Achterhoeksch Boerenleven – H.W. Heuvel

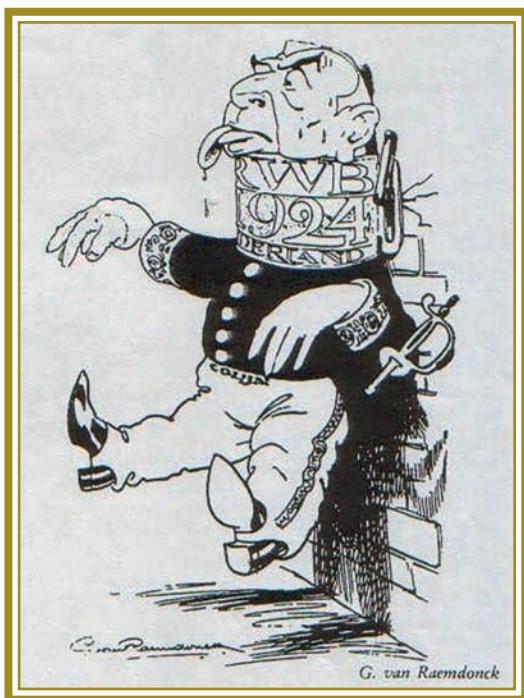
HERINNERINGEN AAN HET FIETSPLAATJE

Herinneringen aan het fietsplaatje dat bijna honderd jaar geleden werd ingesteld en bijna zeventien jaar lang het einde betekende van de belastingvrijheid van wat lang ons nationale vervoermiddel bij uitstek is geweest.

Geke Florijn-Zikken

Persoonlijk heb ik er geen herinneringen aan. Al is het verhaal van mijn moeder mij altijd bij gebleven. Zij woonde ver buiten het dorp en mocht op de fiets naar school (het zal rond 1938 zijn geweest). Onderweg naar huis zag ze een politieagent aan komen. Moeders dook met fiets en al een droge sloot in en ging in een duiker onder de weg zitten wachten tot de agent weg was. Op mijn vraag waar om ze dat deed kreeg ik als antwoord: "Ik had geen plaatje op de fiets en dan kreeg ik een bekeuring."

"Colijn heft belasting op uw fiets. Maar voor ontwapening voelt hij niets", foeterde de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij bij de invoering van het plaatje in 1924. Minister van Financiën Colijn voerde in 1924 de Rijwielbelasting in. Hij zei "een dergelijke stap te betreuren, maar zij was noodzakelijk op grond van den treurigen staat van de schatkist." Op dat moment waren er in Nederland ruim 1,7 miljoen belastbare fietsen. De belasting gold voor het rijwiel en niet voor de houder. Om te bewijzen dat er voor de fiets was betaald, moest een rijwielplaatje op of bij het stuur worden aangebracht. Bij overtreding van het gebod stond een boete van vijftig cent of, bij in gebreke blijven van betaling, inbeslagname van de fiets.

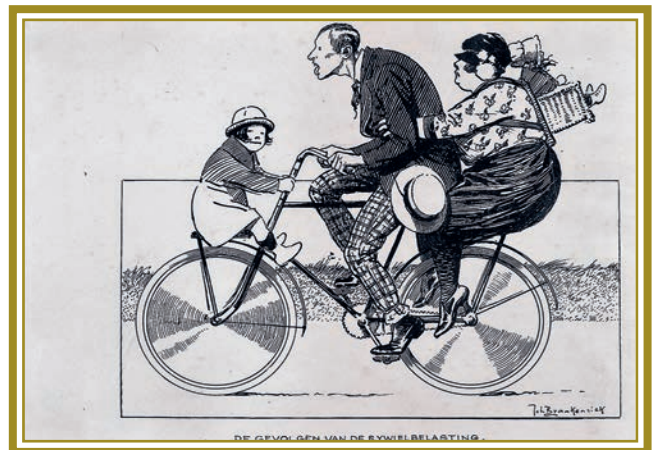
Het sluitend maken van de begroting door het instellen van nieuwe belastingen door Colijn had niet de instemming van iedereen zoals G. van Raemdonck in De Groene Amsterdammer van 2 augustus 1924 toonde.

Deze metalen plaatjes werden bij 's Rijks Munt geslagen en waren voor drie gulden per jaar, het toenmalige weekloon van een dienstbode, bij het postkantoor te koop. Het geld ging voor een groot deel (en later in zijn geheel) naar het wegfonds voor uitbreiding van het wegennet.

Nederland maakte al eerder kennis met Rijwielbelasting, namelijk van februari 1897 tot 1919.

Toen bedroeg de belasting twee gulden per jaar voor een eenpersoonsrijwiel en vier gulden voor een meerpersoonsrijwiel. Er was in die jaren geen controle op de vorm van een fietskaart of iets dergelijks. De belasting was gekoppeld aan de personele belasting. Bij de afschaffing van de belasting waren er in Nederland 861.500 belastbare fietsen.

De tweede periode van een fietsbelasting werd dus door Colijn opnieuw ingevoerd. De belastingplichtige moest een metalen plaatje op of bij het stuur bevestigen als bewijs van betaling. Bij de invoering van de Rijwielbelasting bleek dat in veel gevallen niet voor alle gezinsleden een fietsplaatje kon worden bekostigd. De fiets van vader werd hierdoor overbelast, getuige deze spotprent uit 1924.

Alleen steuntrekkers werden vrijgesteld van betaling. Maar dan mochten zij niet op zondag fietsen. Om dit te controleren kregen zij een plaatje met een gat erin en het woord "kosteloos" er op. Iedere steuntrekker onderging daardoor de vernedering om op straat onmiddellijk te worden herkend als werkloze.

Er werden verschillende pogingen ondernomen om aan die vernedering te ontkomen: In het ene plaatje werd het gat dicht gesoldeerd, in een ander het geponste "kosteloos" onzichtbaar gemaakt door de letters plat te slaan. Overigens kreeg de steuntrekker het

plaatje niet zomaar. Hij diende, met het trouwboekje paraat, aan te tonen dat hij het familiehoofd was, als werkloze meer dan een half uur lopen van het stem-pelkantoor woonde of regelmatig over vervoer moest beschikken om te kunnen solliciteren. Deze variant kreeg al gauw veelzeggende bijnamen als: Armoedegaatje, Koperen brevet van onvermogen en Steunplaatje.

Het tarief werd in 1927, toen de inkomsten van deze vorm van belasting boven een miljoen kwamen, verlaagd naar f 2,50.

Zoals iedere belasting nodigde het fietsplaatje uit tot fraude. Al tien dagen na de invoering ervan in 1924 waarschuwde het ministerie van Financiën voor valse exemplaren. Waarschuwingen verschenen in de kranten. Wie met een vals exemplaar werd betrapt, kon rekenen op drie dagen cel plus een boete. Sommigen namen niet de moeite om een plaatje te maken. Ze vervingen het fietsplaatje op het frame door de huid van een bokking. Aangezien beide dezelfde kleur hadden, viel van een afstand het verschil niet op.

Omdat rijwielplaatjes op grote schaal van fietsen werden gestolen, mochten fietsers ze vanaf 1933 ook zichtbaar op de linkerborst dragen. In de volksmond heette het plaatje onder andere: Colijnsorde, Fiscusblikkie en Fiscale Willemsorde.

In 1940 brachten de 3,6 miljoen fietsen in Nederland per jaar zo'n negen miljoen gulden aan belasting op. In 1941 werd het fietsplaatje door de bezetter afgeschaft. De Duitsers gebruikten het koper liever voor de wapenindustrie. Het plaatje verhuisde naar de vuilnisemmer en niemand liet er een traan om.

Koos Speenhof publiceerde een gedicht bij afschaffing van de fietsbelasting:

Het Rijwielplaatje

*Rust in vrede, rijwielplaatje,
Ach uw heengaan smart ons niets.
Wil voor eeuwig van ons scheiden,
Leve ... onze vrije fiets.
Op de borst geen ridderorde,
Voor belastingeerlijkheid.
En al moppert de ontvanger,
Dat gemodder zijn wij kwijt.*

In november 2013 stelde het Arnhemse raadslid Ton van Beers van de Lokale Partij Arnhem voor de Rijwielbelasting opnieuw in te voeren.

Volgens een berekening van het raadslid zou bij een fietsbelasting van € 10 per jaar, uitgaande van 170.000 fietsen, € 1.700.000,- extra belastinggeld opleveren. Veel bijval van de andere fracties kreeg het raadslid echter niet.

Er waren veel verschillende fietsplaatjes: plaatjes met en zonder plaatsnaam en plaatjes met en zonder gat. Ze worden veel verzameld. Eén van die verzamelaars is mevr. Annie Kuyvenhoven-Mekking. Haar vader begon na de oorlog een bedrijf als fietshersteller aan de Wildenborchseweg. In 1962 verhuisde het bedrijf naar het Julianaplein waar het pand van timmerman Abbink werd overgenomen. Samen haar man Jos nam Annie het bedrijf over. In die periode heeft Annie veel fietsplaatjes kunnen verzamelen. Het bedrijf was tot 1990 gevestigd aan het Julianaplein. Hier staat nu supermarkt Plus.

Rijwielhandel Mekking aan het Julianaplein. Dit pand werd later afgebroken om plaats te maken voor de Plus-supermarkt. (collectie Koen ten Have)

Bronnen

Mevr. Annie Kuyvenhoven-Mekking. Dank je dat ik foto's mocht maken van de fietsplaatjes.

Bert Staats, Historische vereniging "Annen Toen"
www.fietsbelasting.nl

HET GRAF VAN DE MOLENAAR

In de hervormde kerk van Ruurlo zijn vanuit vroeger tijden twee grafstenen bewaard gebleven. De ene is van Hendrica van Bevervorde, de derde vrouw van Joost van Heeckeren, die in 1614 is overleden. De andere steen is van Reinder Weenink. Met enige moeite valt daarop de datum van overlijden te lezen: 27 FE 1767. Die FE staat ongetwijfeld voor februari, maar wat meer vragen oproept is het molenaarsteken onder de datum. Nu had Ruurlo in de 18de eeuw inderdaad een molenaar Reinder Weenink, maar die leefde nog volop in 1767. Ra ra, hoe zit dat?

Jan Oonk

Even terug in de tijd. Per 1 mei 1751 wordt 'Meester Jan Weenink' door Asweer baron van Heeckeren aangesteld als molenaar. Het gaat dan om de twee watermolens bij het kasteel (de een functioneert als korenmolen, de ander als oliemolen) en van de molen in het Windmolenveld. Uit het pachtcontract blijkt dat hij hiervoor een jaarlijkse pacht moet betalen van 675 gulden. Dat is dan inclusief de woning (het Muldershuis aan de Hengelseweg) met hof, weiland, een kampje bij het huis en nog een kamp in het Windmolenveld. Daar komen dan nog wat kleinigheden bij, zoals de vruchten van twee fruitbomen, honderd eieren, twaalf hoenders en vier pond vlas. Al met al een heel bedrag voor die tijd, maar daar staat tegenover dat hij van al het graan dat hij maalt eenzestiende deel als werkloon mag inhouden, het zogenoemde schepzaad. Dat maakt het blijkbaar toch voldoende rendabel voor de molenaar.

Als borgen worden aan het eind van het contract genoemd Jan Bouwhuis en Reijnier Weenink. Jan Bouwhuis is de zwager van molenaar Jan Weenink, die getrouwd is met Eva Bouwhuis. De familie Bouwhuis is afkomstig uit Nettelhorst, zwager Jan is daar geboren in 1706, vrouw Eva in 1708.

Maar wie is Reijnier Weenink? Molenaar Jan Weenink had inderdaad een zoon Reinder, die hem later zou opvolgen, maar die was in 1751 nog maar een kind. Die kan het dus niet zijn. Misschien een broer van Jan, is dan de volgende gedachte. Om dat uit te zoeken duiken we nog wat verder terug in de tijd.

Zutphen

Als we ons wat verder verdiepen in de familie Weenink komen we uiteindelijk in Zutphen terecht. Daar trouwt in 1704 Hermannus Weenink met Mechteltjen Hissink. Van dit echtpaar worden de volgende kinderen geboren: Bernardus (1705), Reijnier (1707), Gerrit Jan (1709), Harmanus (1711), Anna Christina (1714) en nog een keer Harmanus (1717). Bij Gerrit Jan gaat het om onze molenaar Jan Weenink, zo blijkt uit de huwelijksakte. Ook daarin wordt hij opgevoerd als Jan, maar hij is dus gedoopt als Gerrit Jan. In de doopakte van Reijnier worden de namen van de ouders overigens genoteerd als Hm. Wienink en Machtalina Hirrink. Men nam het in die tijd niet altijd even nauw met de spelling.

Molenaar (Gerrit) Jan had dus inderdaad een broer Reijnier, waarvan de uitspraak heel goed verbasterd

kan zijn tot Reinder. Het is dan ook aannemelijk dat deze Reijnier als Reinder Weenink begraven is in de kerk, hij was dan 55 of 56 jaar toen hij overleed. Het raadsel van de grafsteen in de dorpskerk van Ruurlo lijkt daarmee wel opgelost. Het begraven in de kerk was alleen weggelegd voor de welgestelden, vandaar de uitdrukking 'rijke stinkers' die wij nog steeds gebruiken. Blijkbaar heeft de familie Weenink goed geboerd als molenaar.

Behalve in het hiervoor genoemde pachtcontract van de molens vinden we verder in de archieven geen spoor van Reijnier/Reinder, wat er op wijst dat hij ongetrouwd is gebleven. Waarschijnlijk heeft hij in de jaren rond 1760 zijn broer bijgestaan bij de exploitatie van de molens in Ruurlo. Misschien werkten ze al langer samen, maar dat is niet te achterhalen. Het zou ook kunnen dat hij is bijgesprongen toen Gerrit Jan overleed of ziek werd. Het exacte sterfjaar van Gerrit Jan is onbekend (pas vanaf 1772 moest dat wettelijk worden bijgehouden), maar dat was in ieder geval voor 1764, dus voor zijn broer Reijnier/Reinder. Toen zoon Reinder de taken van zijn vader en zijn oom overnam was hij vermoedelijk ergens midden of eind twintig, vrij jong dus.

Amsterdam en Loenen

Nu we toch bezig zijn met de molenaars Weenink in Ruurlo nog even wat meer details, want als we de levensloop van Gerrit Jan in kaart brengen komen we nog enkele interessante details tegen. Zoals gezegd is hij in 1709 geboren als zoon van Hermannus Weenink en Mechteltjen Hissink. Of zijn vader ook al molenaar was hebben we niet kunnen achterhalen. Tot onze verrassing komen we Gerrit Jan vervolgens tegen in Amsterdam, als hij daar op 6 mei 1735 in ondertrouw gaat met Eva Bouwhuis. Hij wordt dan weduwnaar van Catrina voor de Wint genoemd, dit eerdere huwelijk is echter niet gevonden.

Gerrit Jan woont in 1735 in de Utrechtsestraat, zijn bruid Eva op Rapenburg. Eva is op 12 oktober 1710 gedoopt in Lochem, als dochter van Arend (ten) Bouwhuis en Engelina Boevink. De familie Bouwhuis woonde als gezegd onder Nettelhorst. Het moet in die tijd een behoorlijk avontuurlijke stap zijn geweest, om als boerendochter uit Nettelhorst naar Amsterdam te trekken. Misschien heeft ze daar gewerkt als dienstmeid, dat was het meest gebruikelijk, maar zeker is dat niet. Of Gerrit Jan zelf als molenaarsknecht in Amsterdam

heeft gewerkt is niet bekend, maar het lijkt niet onlogisch. Overigens trouwt in datzelfde jaar 1735 ook zijn broer Bernardus Weenink in Amsterdam, dus Gerrit Jan is niet de enige die de wereld is ingetrokken.

In Amsterdam wordt op 22 april 1736 zoon Hermanus gedoopt van Gerrit Jan Weenink en Eva Bouwhuis. De vader wordt dan als Jan Wunnink genoteerd.

Waarschijnlijk zijn ze kort daarna uit Amsterdam vertrokken, maar onbekend is waarnaartoe. In ieder geval vinden we Gerrit Jan Weenink en zijn gezin in 1747 terug in Loenen, waar op 15 januari 1747 dochter Megtelt wordt gedoopt. Of Gerrit Jan hier ook al als molenaar fungeerde is niet met zekerheid bekend, maar het lijkt logisch. Dat moet dan bij de Middelste Molen zijn geweest, een watermolen die gelegen was aan de Loenense beek (en tegenwoordig ook aan het later gegraven Apeldoorns kanaal). Hier werd al sinds 1622 papier geproduceerd, het zou de basis vormen voor de latere papierindustrie in deze regio.

Naar Voorst

Vanuit Loenen komt het gezin Weenink met een onbekend aantal kinderen in 1651 in Ruurlo terecht. Want er moeten in de periode tussen 1736 en 1747 meer kinderen geboren zijn, valt af te leiden uit latere vermeldingen. Met name Reinder en Arendina, die we later in Ruurlo tegenkomen. Van hen is de geboorte echter niet gevonden. In Ruurlo wordt op 17 augustus 1753 nog een zoon Hendrik Jan gedoopt.

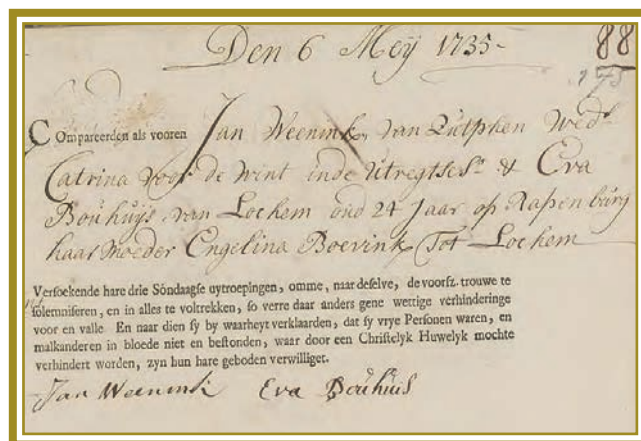
Molenaar Gerrit Jan Weenink moet overleden zijn voor 1764, want als zijn dochter Arendina in maart 1764 trouwt met Teunis Scholten wordt hij al opgevoerd als wijlen Gerrit Jan Weenink.

Eva Bouwhuis overlijdt op 26 februari 1807 in Ruurlo, maar liefst 97 jaar oud. Op de Knouve, wordt daarbij vermeld. Dat is zeer waarschijnlijk de Kleine Knoef aan de Tolhutterweg, waar de hiervoor genoemde Arendina na haar huwelijk met Teunis Scholten is ingetrokken. Volgens de overlijdensakte laat Eva een zoon en een dochter na, plus vier kleinkinderen van haar dochter. Die dochter is dus Arendina, die zoon is vermoedelijk Hendrik Jan.

Na het overlijden van zijn vader en van zijn oom Reijnier/Reinder neemt Reinder Weenink de taak van molenaar over. Hij trouwt in 1768 met Garritjen Ploegmans uit Almen. In Ruurlo worden van dit echtpaar vijf kinderen geboren. In 1781 vertrekt Reinder met zijn gezin naar Voorst, waar hij op 2 augustus 1811 overlijdt en aldaar in de kerk wordt begraven. De familie moet daar 11 gulden en 4 stuivers voor betalen, een fors bedrag vergeleken met de 1 à 2 gulden die minder vermogende burgers betaalden voor een begrafenis buiten de kerk. Een beroep wordt in de begrafenisakte niet vermeld. In Ruurlo is hij als molenaar in 1781 opgevolgd door Johannes Stephanus van Has.

De grafsteen van Reinder Weenink in de dorpskerk te Ruurlo. Het teken onder de naam en overlijdensdatum is het beroepssymbool dat door molenaars werd gebruikt. Het wordt het viertaksrijn genoemd, de rijen is de koppeling tussen de aandrijfas en de bovenste maalsteen (foto: Arjen van Gijssel)

De ondertrouwakte van (Gerrit) Jan Weenink en Eva Bouwhuis in Amsterdam

Bronnen:

- Doop-, trouw- en begraafboeken van Ruurlo, Zutphen, Amsterdam, Loenen en Voorst (via wiewaswie.nl, genealogiedomein.nl en archief.amsterdam)
- Arjen van Gijssel
- Een klap van de molen, div. auteurs (Fagus, IJzerlo, 2022)
- Gelders archief

DE BOOMKAMP FAMILIEKRONIEK (3)

Eind 2021 ontving de redactie een familiekroniek die was samengesteld door Marie Boomkamp. Zij had daarin de geschiedenis van haar voorouders in dialect vastgelegd en gaf ons toestemming enkele van die verhalen te gebruiken voor *Onder den Kroezenboom*. (Selectie en samenstelling Rina Florijn)

Marie Boomkamp

Het vorige deel eindigde met de fietstochten van Jan naar Hackfort waar hij Marie Brinkerhof opzocht. Zijn lange fietstochten aan het eind van de dag werden beloond: op 18 augustus 1928 trouwde Jan op 20-jarige leeftijd in Ruurlo met de twee jaar oudere Marie. Zij kregen uiteindelijk zeven kinderen: Alvina Sophie (Sophie), Harmina Christina (Harmien), Jantje (Jans), Christina, Christiaan, Derk Jan en Maria Harmina (Marie). Zo'n groot gezin bracht de nodige uitdagingen met zich mee en de kinderen in goede gezondheid laten opgroeien was nog niet zo vanzelfsprekend.

“De leste kinder van opoe en opa waren allemaole

etrouwd en noe worden de volgende generatie geboren. Ze waren der arg blij met en zo kwam d'r weer jong leaven op de boerderieje. Sophie had van dee blonde krullekes waor iederene gek op was. Maor 't etten was een groot probleem: ze at bienao niks. 't Enigste wat ze nog wal wol was drinken. Daorum bond mooder heur 's nachts een fleske met melk an 't ledikantje zodat ze dan kon drinken wanneer ze wol. Aoverdag bond ze ut an een stoel en zo hoppen ze maor dat Sophie dan better zol gruujen want ze was ontzettend mager. Ze bunt der later ok nog met naor een Duitse dokter ewest maor ut hielp allemaole weinig. Gelukkig is 't later toch nog goed ekommen, al is

Het gezin Boomkamp in de jaren '40. Achterste rij: Sophie, Harmien, Jans. Voorste rij: vader Jan met de kleine Marie, Chris, opoe Fiene, Derk Jan, moeder Marie. (collectie Marie Diepenbroek-Boomkamp)

Sophie nooit zo arg groot ewodden.”

Ook met de derde dochter, Jans, kwamen de nodige zorgen over de gezondheid.

“De darde dochter in vief jaor tied maor dat mocht de pret neet drukken. ’t Was allemaole good dus wat wil ie dan nog meer. Maor toen Jans zes maond was, wodden zee arg zeek – zee kreeg kinkhoest. Daor hebt ze nachtenlang bi-j ewaakt. At ze dan een hoestbeuje kreeg waor ze bienao in stikken, dan halen ze eur uut ’t bedje en hielen eur dan met de armpjes umhoge. Zo kon zee dan gemakkelijker aodem kriegen. Mooder zee dat ze op het leste zelf de armpjes umhoge had edoane. De huusarts had al tegen zien vrouw ezegd: “Bij Boomkamp zullen ze dat kindje wel moeten mis-sen, alleen haar donkere oogjes leven nog.” Maor de andere margen gin hie der al weer vrog naor toe en zee “Ik heb nog één klein ding in m’n gedachten. We geven haar een klein beetje jenever.” En het wonder gebeuren: der begon weer leaven in dat kleine li-chaampje te streumen en Jans wodden weer better. Wat waren ze toen allemaole bli-j!”

Toch ging het mis. In 1935 werd de vierde dochter, Christina, geboren. Een meisje met mooie blonde krulletjes dat goed groeide iets wat, na de problemen met Sophie, toch wel een zorg bleef.

“Maor Christina kreeg af en toe stuupkes. En toen vader en mooder op een dag efkes naor oom Herman en tante Grada waren, kreeg ze weer arge stuupkes. Sophie en Harmien (toen 7 en 6 jaar oud, red.) die in huus waren en dat zagen, leepen hard naor tante Grada um vader en mooder op te halen. De dokter wodden d’r nog wal bie ehaald maor ze was neet meer te redden.” Het meisje overleed, amper zes maanden oud. Zoals gezegd, drie jonge meiden brachten weer leven op de boerderij en ze haalden de nodige capriolen uit.

“Sophie en Harmien gingen nog wal es een keer naor Aaltje van de Radstake, een vriendin die een ende wieter op de Scheiddiek wonen. Toen ze daor op een aovend waren ewest en weer naor huus wollen, was ’t zo donker da’j bienao niks kunnen zeen. De diepe sloot langs ’t fietspad stond zo vol met water dat de mooder van Aaltje eur tot midden op de zandweg bracht en zee, “Deerns, blief maor midden op de vaarweg lopen, dan kan oele niks overkomen.” Zee waren toch wal een betjen bange en op een gegeven moment waren ze mekare kwiet. Sophie riep, “Harmien! Waor bu’j toch?” Harmien, die veurop leep, riep: “Wacht maor effen! Ik kom der an!” Zee dreien zich umme um naor Sophie toe te lopen en metene liepen ze met een harde knal met de köppe tegen mekare an. Zee zagen op dat moment allemaol sterretjes. Ondanks dat ut ontzettend zeer deed, deden zee niks as lachen. Toen hebt ze mekare maor an de hand epakt um mekare niet weer kwiet te raken. En zo kwammen ze wieter zonder klearscheuren in huus. Toen ze binnen kwammen, zei mooder Marie, “Wat hebt iele toch te lachen? En wat he’j toch edaone?”

Kiek beiden maor es in ’t speagel!” Dat deden ze en toen kwammen ze helemaol niet meer bi-j van ’t lachen want zee hadden alletwee grote bulte veur ’t heufd. Ze waren net een tweeling.

Disse herinnering hebt ze later nog vake op ehaald en dan liepen eur de traonen wear aover de wangen van ’t lachen.”

Mooder Marie

Moeder Marie was, zoals veel vrouwen op het platteland, verantwoordelijk voor het reilen en zeilen in en om de boerderij. Met de man regelmatig van huis kon je dan als vrouw alleen soms voor uitdagende situaties komen te staan.

“Onze mooder Marie die was nooit bange veur zichzelf maor allene dat een ander wat zol aoverkomen. In de tied dat ze de bolle (stier) hadden, konnen de leu rustig kommen met een koo um den te loaten dekken. Ok als vader neet thuus was. En dat gebeuren nog wal es een kear. Dan halen mooder de grote bolle uut den stal en den leiden ze naor buuten en kon e de koo dekken. Mooder zetten um dan weer in de stal.

Op een dag dat ze met heur dochters Sophie en Harmien allene in huus was, was de bolle lös ekommen en de gangdeure van ’t veurhuus stond lös. De bolle was daor in elopen. Den gang was zo smal dat de bolle der allene rechtdeur kon. Maor hee kon zich daor neet dreijen.

Mooder is der langs ekroppen tot ze veur de bolle stond. Toen hef ze um vuutje veur vuutje terugge eloodst zodat e de gang wear uut kon kommen tot op de delle. En ze hef um toen wear in de stal ezet.

Sophie en Harmien hebt duuzend angsten uut estaone umdat ze bange waren dat de bolle mooder plat zol drukken. Zelf was ze daor neet bange veur ewest. ’t Mos toch gebeuren en dan deed ze dat gewoon. Marie was maor veur een ding bange: at ze argens in zat wa-orvan de deure op slot zat en ze der zo neet uut kon.

Zo was ter op een kere dat ze de eieren van de kippen an ’t uuthalen was (in dat hele grote kippenhok met heel völle roeten (ramen)) eur de deuren van buuten dicht evallen en kon ze der neet uut. Vader, den buuten an ’t wark was, heuren eur zo hard schreeuwen, en dacht dat ter iets heel args gebeuren in dat hok. Hee vlaog ter hen en kwam tot de ontdekking dat ze allene maor zichzelf op esloten had. Nou, dat was toch eigenlijk niks vergeleken met alle andere dingen dee ze allemaole daone had.”

Op de motor naor Vorden

Er werd hard gewerkt maar Jan en Marie gingen graag bij familie op bezoek om weer eens bij te praten.

“Vader Jan had een riebewies veur de motor. Dat was in die tied nogal gauw ehaald: a’j maor good konnen rieden en een achte konnen maken met de motor, dan ha’j um al.

Ze gingen nog wal es een keer op de motor naor tante Bertha en ome Jan in Vorden. Veural at 't mooi weer was, dan gingen zee 's aovends, nao 't melken. Op een aovend, toen ze weer naor huus wullen, had vader de motor al estart en zat te wachten totdat mooder der achterop zol gaon zitten. Maor mooder was nog drok an de praot aover weerkommen en de groeten thuus. Met dat mooder achter op de motor wol klimmen, reed vader zo maor weg! Ome Hendrik Jan en tante Bertha lachen zich naar en zeiden tegen mooder: "Hie geet weg en lut oe hier zo maor staon!"

't Duuren neet lange toen kwam e der weer an en mos ok lachen toen hie zei: "Ik zat te praoten tegen Marie en ik dachte ok al, "Zee zeg niks." en toen vernam ik

pas dat ze der helemaol neet achterop zat!" Deze verhalen werden binnen de familie vaak verteld en dan werd er weer smakelijk om gelachen.

Vele jaren later, in 1988, halen Derk en Marie de krant: ze zijn zestig jaar getrouwd en hebben al die jaren aan de Scheiddijk gewoond. In het artikel lezen we dat het echte plattelandsmensen zijn: slechts één keer gingen ze acht dagen op vakantie naar Amsterdam, maar daar hadden ze het al gauw weer gezien. Alleen de revue van Snip en Snap vonden ze leuk. Het diamanten huwelijksfeest vierden ze bij café Mentink (nu De Duif, red.), omringd door een grote familie. Een jaar later overleed Jan op 81-jarige leeftijd. Marie overleed in 1996, op 89-jarige leeftijd.

AOVER LAEVEN

*Wat is het toch, dat al wat laeft, bewög
te laeven en daor tut 't leste too veur vöch.
Daor is bie mens en dier gin onderscheid,
Elk laevend ding hef drang naor eeuwegheid.
Ne boom, dén met de wortels 't water zöch,
ne vogel, dén in 't naojaor naor 't zuden vlög,
een mense dén, in ziene eenzaamheid
op zeuke geet naor warmte en genaegenheid.
Een schaop, dat raodeloos de kudde zöch,
een kind, dat hulend um zien moder vrög
en al van jongs of an, in zien onneuzelheid,
de hande zöch, dee 'm deur 't laeven leidt.
Wat is het toch, dat al wat laeft, bewög
te laeven en daor zien laeven lang veur vöch.*

*Uit: Soms zit ik zomaor onder 'n boom – Derk Jan ten Hoopen.
Stichting Staring Instituut / Mr. H.J. Steenbergstichting,
Doetinchem, 1999.*

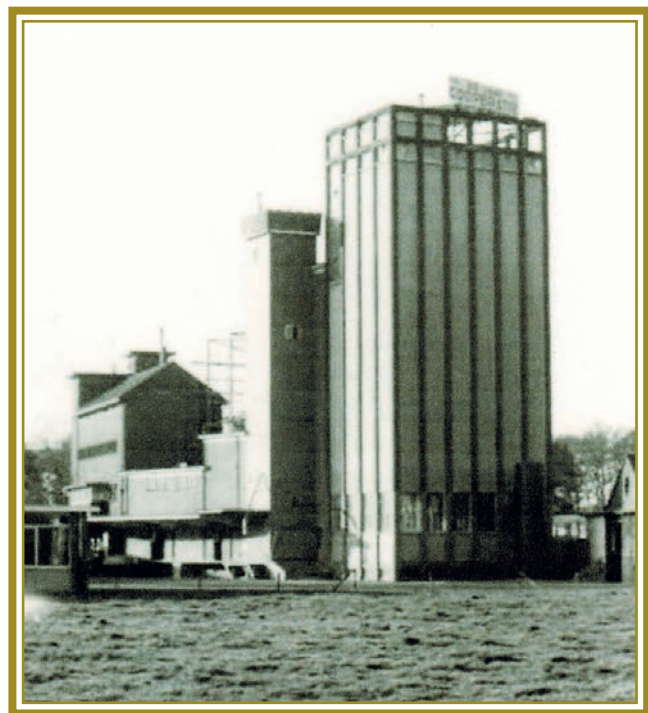
V.L.C. “DE GRAAFSCHAP”

In 2003 schreef Frans Kok in zijn niet-gepubliceerde boek “Ruurlo's verleden herleefd” een artikel over de coöperatie “De Graafschap”. Hierin wordt ook iets duidelijk over de ontstaansgeschiedenis van de inmiddels verdwenen supermarkt van de Coöp aan de Leeuwerikstraat.

Frans Kok

De coöperatie “De Graafschap” is eigenlijk ontstaan, doordat men in 1882 in Ruurlo belangstelling had voor het oprichten van een dorpsvereniging. Een vereniging die na de landbouwcrisis de taak had de onderlinge samenwerking tussen de landbouwers te bevorderen in de vorm van een coöperatie. Deze verenigingen werden overal in ons land opgericht en Ruurlo kon niet achter blijven. In 1889 werd de eerste poging gedaan om te komen tot een samenwerking door het gezamenlijk inkopen van kunstmest. De dorpsvereniging was van 1892-1899 nauw betrokken bij de oprichting van andere coöperatieve dorpsverenigingen in de omgeving. Men had ook een aandeel in het oprichten van een roomboterfabriek en men was ook betrokken bij het oprichten van een “voorschotbank”, vroeger de Boerenleenbank, nu de Rabobank. Zo begon de dorpsvereniging zich verder te ontwikkelen en kreeg in 1897 rechtspersoonlijkheid. Het doel van de vereniging was de ontwikkeling van het landbouwbedrijf in de gemeente Ruurlo te bevorderen.

In de 20de eeuw groeide de dorpsvereniging uit tot een grote onderneming met de eerste coöperatieve winkel.

V.L.C. De Graafschap bestaat 50 jaar, zie het bord op het dak van de silo. (collectie auteur)

Er werden van 1908-1912 plannen gemaakt voor de bouw van een eigen opslagloods. De bouw van de loods werd in de herfst van 1912 aanbesteed, de kosten waren geraamd op f 4.743,- en zou een afmeting krijgen van 10 x 20 meter. Door de enorme groei die de vereniging doormaakte werd besloten tot het stichten van een coöperatie.

Op 11 november 1915 werd de akte ondertekend. De naam van de vereniging werd hierbij veranderd in “Coöperatieve Dorpsvereniging Ruurlo”. In 1915 had de coöperatie haar eerste hoogtepunt: de eerste maalsteen werd in gebruik genomen. In 1917 werd er een besluit genomen om in regionaal verband te gaan samenwerken, en ze sloten zich aan bij de Bond van Aan- en Verkoopverenigingen in Gelderland (B.A.G.).

In 1918-1919 begon men met de exploitatie van een winkel waar men o.a. koffie, thee, zout, raapolie, tarwebloem, rookartikelen en dergelijke verkocht. Door de toenemende groei ontstond er ruimtegebrek en de oplossing die men voor handen had, was over te gaan tot de bouw van een nieuw overslagbedrijf. In 1924 werd de keuze gemaakt: of de huidige gebouwen te gaan verbouwen en uitbreiden, of het hele bedrijf te gaan verplaatsen. Uiteindelijk werd er voor de eerste oplossing gekozen.

Het laden van voer bij de “looze”, ca. 1930. (collectie auteur)

In 1926 kwam er een nieuwe maalderij en winkel. Tot aan de Tweede Wereldoorlog groeide het bedrijf gestaag en werd het telkens uitgebreid. Maar de oorlog van 1940-1945 maakte hier een einde aan. Zes jaar na

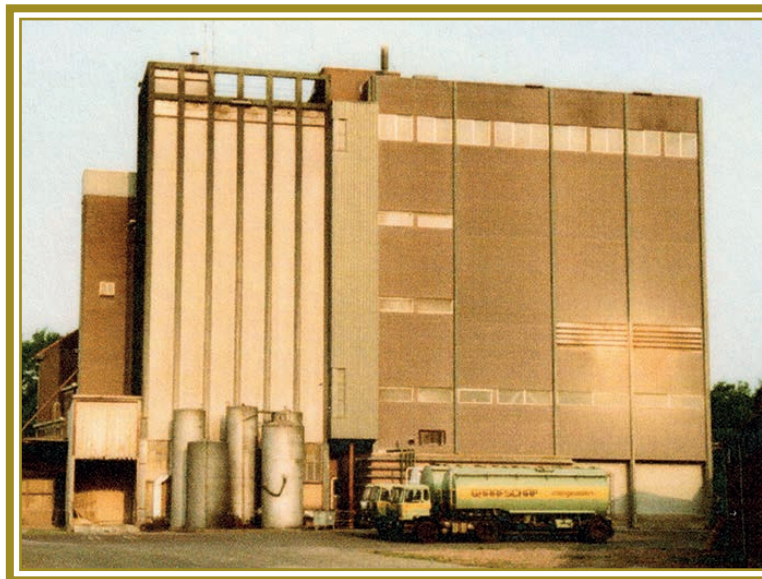
de oorlog kwam de nieuwbouw van een meststoffenloods gereed. In mei 1952 werd de maalderij uitgebreid en kwam er tevens een nieuwe graansilo. Op 1 juli 1953 werd de nieuwbouw in gebruik genomen. De volgende verbouwingen van het complex waren in 1954 voltooid, maar het duurde niet lang en men had weer gebrek aan ruimte. Zo werd er in 1955 weer overgegaan tot de bouw van een nieuwe loods.

Coöperatie V.L.C. De Graafschap met op de voorgrond de kledingwinkel van Zevalking, ca. 1955. (collectie auteur)

Zelfs de winkel groeide mee met het bedrijf en werd er besloten om het assortiment te gaan uitbreiden en naast de levensmiddelen ook gereedschappen en verbruiksgoederen te verkopen.

In al die jaren was er ook een smederij waar de boeren naar toe konden gaan met al hun onderhoudswerk aan machines. In 1977 werd er besloten om over te gaan tot een fusie met landbouwcoöperaties "Ons Belang" uit Medler, "De Eendracht" uit Vorden en de "V.L.C. Hengelo (Gld.)". Later sloot de coöperatie van Zelhem zich er ook bij aan. Men ging verder onder één nieuwe naam: "Verenigde Landbouwcoöperatie de Graafschap". In 1987 werd een fusie aangegaan met de Landbouwcoöperatie A.B.C. uit Lochem. Door deze fusie werd de coöperatie van Ruurlo overbodig en werden de gebouwen gesloopt.

Laatste opname van V.L.C. De Graafschap voordat het gebouw werd gesloopt. (collectie auteur)

Interieur van de winkel. (collectie auteur)

HET LEVEN IN RUURLO 100 JAAR GELEDEN (15)

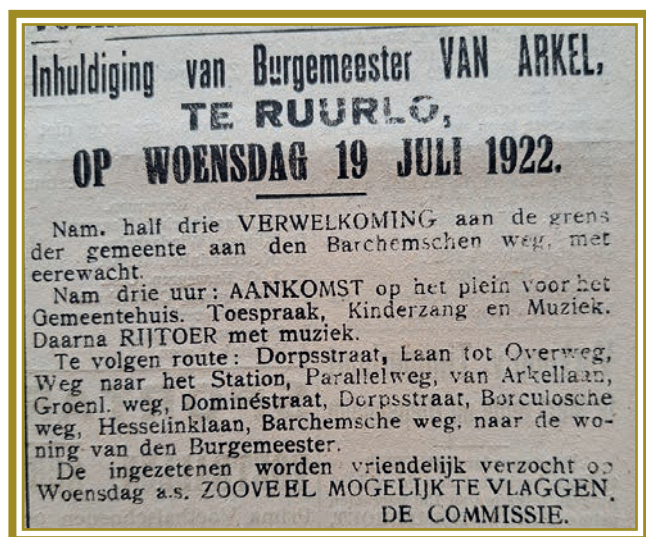
In de Ruurlosche Courant zie ik plotseling een advertentie met als kop 'Inhuldiging burgemeester van Arkel'. Dat is vreemd. Hij is dan toch al vijf jaar burgemeester van Ruurlo? Het blijkt echter te gaan om een verhuizing. Tot nog toe is Van Arkel woonachtig in Lochem. De gemeenteraad vindt echter al geruime tijd dat de burgemeester in Ruurlo hoort te wonen. Nu heeft de gemeente een mooi huis voor hem gebouwd en komt hij in Ruurlo wonen. Reden voor een feest! Er lijkt veel waardering te zijn voor het werk van burgemeester van Arkel.

Naast dit feestelijke gebeuren deze keer weer aandacht voor de ongelukken en overtreddingen die in het 3e kwartaal van 1922 in de krant vermeld worden.

Herman Meerbeek

Burgemeester feestelijk ingehaald 18 juli

"Woensdag 19 Juli zal onze burgemeester hier feestelijk worden ingehaald. Het programma vindt men onder de advertenties. We twijfelen niet, of aan het verzoek der Commissie om te vlaggen zal in ruime mate worden voldaan."

Ruurlosche Courant 18 juli 1922

21 juli

"Woensdagmiddag werd onze burgemeester de heer van Arkel feestelijk ingehaald. Op verschillende plaatsen waren eerebogen verzezen, en van verscheidene huizen wapperde de driekleur, hetgeen een vroolijken aanblik opleverde. Door een paar leden der feestcommissie werd de burgemeester met zijne familieleden in eenige landauers van Lochem afgehaald, welke aan de Ruurlosche grens werden opgewacht door de overige leden der commissie en de leden van den gemeenteraad, terwijl een aantal ruiters een eerewachter vormden. Bij het nieuw gebouwde woonhuis van den burgemeester genaamd 'Dennenoord' werd de stoet verwelkomd door de muziekvereniging 'Sophia's Lust' met een 'Lang zal hij leven'. Daar stonden ook opgesteld de kinderen der 4 hoogste klassen der beide scholen en een menigte belangstellenden.

Vervolgens ging het in optocht dorpwaarts, waar bij den ingang van het dorp door het dochttertje van den gemeente-secretaris aan mevrouw van Arkel een bouquet werd aangeboden. Bij het Gemeentehuis werd halt gehouden, waar de schoolkinderen een Welkom zongen en door den voorzitter der regelingscommissie den heer dr. Hofstede een welkomstrede werd uitgesproken. Spr. zeide o.a. dat de burgemeester tot nu toe eigenlijk maar half burgemeester was geweest doordat hij door zijn verblijf te Lochem veel afwezig moest zijn. Toch was Ruurlo hard vooruit gegaan in deze vijfjarige periode. Spr. wees er verder op dat in andere gemeenten een burgemeester meestal feestelijk wordt ingehaald, wanneer men hem nog niet eens kent, het hier geheel anders was, daar wij reeds zulke uitstekende resultaten van zijn burgemeesterschap hebben gezien. Spr. hoopt dan ook, dat waar nu de familie van Arkel zich hier metterwoon heeft gevestigd, hiervan nog meer invloed ten goede zal uitgaan, daar hier nog veel te doen is op verenigingsgebied, enz. De burgemeester dankte met een hartelijke toespraak voor de gesproken woorden en voor de spontane ontvangst. Spreker zegt, blijde te zijn geweest toen hij zijn aanstelling als burgemeester van Ruurlo had ontvangen om in deze prachtige omgeving werkzaam te zijn en spr. had zich hierin niet vergist. Ook de leden van den Raad werd dank gebracht voor de gezellige wijze van omgang bij het behartigen der belangen van de Gemeente. Thans werd de tocht door het dorp voortgezet en onder de vroolijke toonen der muziek werd de burgemeestersfamilie weer gebracht naar het nieuwe tehuis."

Burgemeester van Ark.
(collectie Old Reurle)

4 augustus

“Raadsverslag Ruurlo. (...) De heer Esselenbroek wenschte als oudste raadslid in deze eerste vergadering welke de voorzitter niet alleen als burgemeester, doch ook als inwoner van Ruurlo leidt, enkele woorden te zeggen. Het verheugt allen zeer zei de spr., dat de toestand zoo is geworden. Toen 5 jaar geleden de burgemeester hier kwam, vond men het niet gewenscht, dat deze buiten de gemeente woonde. Doch spr. kan verklaren, dat het de gemeente geen kool heeft gestoofd. Elken dag, - spr. zou haast zeggen, geen dag heeft de burgemeester overgeslagen – is de voorzitter naar Ruurlo gekomen en heeft zijn energie in het belang van Ruurlo aangewend, waarvoor wij hem zeer dankbaar zijn.

Spr. herinnerde er aan hoe hij indertijd als wethouder bij de installatie het spreekwoord: op zijn plaats was. Nu wilde hij echter eerlijk verklaren, dat de burgemeester door zijn optreden populair is geworden. Spr. sloeg vervolgens een terugblik op hetgeen er in

de 5 jaren door de energie van den burgemeester, daarbij gesteund door den Raad, is gebeurd en tot stand gekomen, niet alleen wat betreft wegenverbetering maar op elk ander gebied.

Tenslotte hoopte hij dat de burgemeester zich hier op zijn plaats zal voelen en jaren, jaren nog met dezelfde lust en energie aan het hoofd der gemeente mag staan en dat dit namens den Raad gesprokene, ook de wensch is van de heele gemeente (Applaus).

De voorzitter betuigde den heer Esselenbroek zijn dank voor diens woorden en ook de overige raadsleden voor hun hiermee betuigden bijval.

Bij de inhuldiging heeft spr. reeds er op gewezen, dat hij indertijd met veel illusies hier is gekomen, en op de prettige verhouding welke er heerscht tusschen den Raad en den voorzitter.

Spr. sprak de hoop uit, dat hij ook in het vervolg zal kunnen rekenen op de welwillende medewerking van den Raad en dat hij nog lang met dezelfde ambitie de belangen van Ruurlo zal kunnen behartigen.”

Dennenoord, Barchemseweg 86

In 1921 koopt de gemeente Ruurlo, aan de Barchemseweg, een stuk grond ter grootte van 2800 m², voor 30 cent per m², van de weduwe Haverkamp.

Dit wordt het bouwterrein voor de woning die men voor burgemeester van Arkel wil bouwen.

De bouw van het huis, dat de naam ‘Dennenoord’ krijgt, wordt in 1922 afgerond. Op Funda en andere woningsites, en ook in het blad ‘Mijn’ wordt ten

onrechte 1925 steeds als bouwjaar genoemd.

Tot 1973 is de woning als burgemeesterswoning in gebruik gebleven. Na van Arkel hebben ook de burgemeesters van Tuyl van Serooskerken en de Beaufort hier gewoond.

Van 1992 tot 2019 werd het huis bewoond door de familie Wesselink. Daarna werd het geschikt gemaakt voor gebruik als groepsaccommodatie.

Foto ca. 1930 van Huize Dennenoord. Een aantal jaren later dan de foto op de voorpagina. Duidelijk te zien aan de tuinaanplant. (collectie Old Reurle)

Anton Eduard van Arkel (1876-1966), van 1917 tot 1942 burgemeester van Ruurlo.

Van Arkel werd in 1876 geboren te Broek op Lange-dijk als zoon van een predikant. Na het gymnasium begon hij zijn loopbaan als vrijwilliger bij de gemeentesecretarie in Elst (Gld.). In 1902 vertrok hij naar de gemeente Hoevelaken om daar al snel verder carrière te maken als gemeenteontvanger.

Van Arkel trouwde in 1903 te Rotterdam met Gijsbartha Wilhelmina van Klaveren (1877-1958). Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren: Jan Dirk, geb. 1904 en Anton Eduard, geb. 1909, die later van 1947 tot 1974 burgemeester van Vorden zou worden.

In 1904 werd hij tevens gemeentesecretaris en drie jaar later, in 1907, burgemeester van Hoevelaken. Daarna volgde op 17 juli 1917 zijn benoeming tot burgemeester van Ruurlo. Hij ging met zijn gezin wonen aan de Oosterbleek in Lochem. Na tien jaar burgemeesterschap in Hoevelaken en vijftien jaar in Ruurlo vierde hij in 1932 zijn 25-jarig jubileum als burgemeester.

Van Arkel werd op eigen verzoek per 1 januari 1942 eervol ontslagen. Aansluitend aan de Tweede Wereldoorlog was hij nog waarnemend burgemeester in Ruurlo van 23-04-1945 tot 01-11-1945.

In 1966 overleed hij te Gorssel. Van Arkel was ridder in de orde van Oranje Nassau.

25-jarig jubileum van burgemeester van Arkel op 13 september 1932. (collectie Old Reurle)

De namen van de aanwezigen op de groepsfoto voor het gemeentehuis: Voorste rij van links naar rechts:

1 = C.J. van Arkel; 2 = J. van Arkel; 3 = Mevr. van Arkel - van Klaveren; 4 = Burgemeester A.E. van Arkel; 5 = T. van Arkel; 6 = J. van Voorst Evekink-Willet; 7 = Dr. K.H.L. van Klaveren, een bekend geneeskundige te Rotterdam, broer van mevr. van Arkel.

Middelste rij van links naar rechts:

8 = dhr. van de Berg, gemeenteveldwachter; 9 = ?; 10 = G.H. Wargerink, gemeente-ontvanger; 11 = G. Huurneman; 12 = D. Kuipers, gemeente architect; 13 = J.W. Rijkenbarg; 14 = Pastoor G.A.J. Overmars; 15 = dhr. Meulenveld; 16 = J.C. Hesselink; 17 = dhr. Wielakker; 18 = G.H. Paalder, wethouder; 19 = ?; 20 = dhr. Bouwmeester, gemeentesecretaris; 21 = Reind Scholten; 22 = Jan van Langen; 23 = Derk Jan Halfman; 24 = dhr. Kooier; 25 = Jan Meilink; 26 = Jan Wolsink; 27 = dhr. van der Krol, opperwachtmeester; 28 = A. Sprokkereef, gemeenteveldwachter; 29 = Johan Bergsma.

Achterste rij van links naar rechts:

30 = dhr. Oosterwijk, rijksveldwachter; 31 = G.J. Eikelkamp; 32 = D. Navis, kassier boerenleenbank; 33 = dhr. Sprukkelhorst (Coerman); 34 = Pastoor Deperink, Mariënveld; 35 = Frits Toevank; 36 = Dominee Abbing; 37 = G.A.J. Besseling, koperslager; 38 = Berend Bannink (Kleine Former); 39 = dhr. Altena; 40 = Jan Teger; 41 = G.A. van Rheemen, architect.

Ongelukken

12 juli

“Onze plaatsgenoot, de heer H.K. heeft een zeer ernstig ongeluk met de auto gehad op den weg Anholt – Terborg, doordat de wielen tusschen de tramrails kwamen en de auto omsloeg. Met een paar gebroken ribben werd hij huiswaarts gebracht. De toestand is niet zonder gevaar. De mede-inzittende heer H.H. kwam er zonder letsel af.”

4 augustus

“De vorige week had de knecht S. van den molenaar T. het ongeluk onder een partij vallende veekoeken te geraken waardoor hij een been boven de enkel brak en tevens eenige hoofdwonden opliep. Na verbonden te zijn door dr. Hofstede is hij per brancard naar huis vervoerd.”

“De toestand van den heer K., welke onlangs zulke zware kneuzingen opliep bij het autoongeval, is thans bevredigend en vooruitgaande.”

“Zaterdagmorgen j.l. reed een vrachtauto, welke in de richting Vorden ging, even voorbij den overweg in de laan tegen een telefoonpaal, waardoor deze bij den grond afknapt en de draden ook werden vernield, zoodat de telefoonaansluiting naar den Huize Ruurlo verbroken was. De auto liep ook nog averij op, zoodat de chauffeur haar maar op de plaats achterliet. 's Namiddags werd ze echter afgehaald.”

1 september

“Toen de chauffeur R. van den heer Avenarius gisteravond met een auto in een matig tempo langs den Lochemschen weg ging, weigerde eensklaps het stuurtoestel, waardoor de auto met een lichtpaal in botsing kwam en kapseisde. Gelukkig bekwamen de inzittenden, de chauffeur en drie kinderen geen letsel.”

15 september

“Dinsdagmorgen derailleerde bij het rangeren aan het station alhier een goederenwagen, waarbij gelukkig geen persoonlijke ongevallen voorkwamen.”

Overtredingen

5 september

“Door een nachtwacht te Warnsveld is aangehouden zekere E.K., die in het bezit was van een 6-tal kippen, vermoedelijk afkomstig van diefstal bij den landbouwer P. in het Zieuwent. Na eerst naar hier gebracht te zijn, is hij na verhoor, hoewel hij bleef ontkennen, toch naar Zutphen overgebracht en op last van den Officier van Justitie in arrest gesteld.”

15 september

“Maandagavond werd bij den heer B., midden in het dorp woonachtig, een fiets achter het woonhuis weggehaald. Voorwaar een brutaal stukje. Door de ijverige bemoeiingen der gemeentepolitie werd het rijwiel te Borculo weergevonden. Daar de heer B. bij de fiets

geen lantaarn had cadeau gegeven, moest het heerschap in het donker peddelen en dit werd zijn ongeluk, daar hij te Borculo door den rijksveldwachter Holtrop werd aangeroepen. Geene uitkomst meer ziende gooide hij de fiets er neer en ontkwam in de duisternis. Waarschijnlijk was het een Duitscher waarvan het signalement bekend is. De heer B. heeft zijn fiets reeds weer in zijn bezit.”

“Kippendieven schijnen thans ook hier hun slag te willen slaan want bij den landbouwer W. zijn een drietal kippen ontvreemd, terwijl we ook nog hoorden van een kippendiefstal bij den landbouwer H. 't Is te hopen, dat de dader of daders worden ontmaskerd, opdat zijn hun straf niet ontgaan. Of de nieuwe politieverordening op het vervoer van pluimvee na zons- ondergang veel tegen het stelen zal helpen?”

19 september

“Door de gemeentepolitie zijn de vorige week in het Zieuwent aangehouden twee Duitschers, die niet in het bezit waren der vereischte papieren. Zij zijn den volgenden dag naar Enschede gebracht, vanwaar ze vervolgens naar hun ‘Heimath’ terug werden gezonden.”

22 september

“Rechtbank Zutphen. Zitting van Woensdag 20 Sept. 1922. Evert K., 42 jr., arbeider te Welsum, thans gedetineerd, heeft zich schuldig gemaakt aan diefstal. In den nacht van 24 op 25 Aug. j.l. kwam beklagde langs de woning van J.H. Penterman in het Zieuwent onder Ruurlo en nam daar en passand zes kippen en een haan uit het kippenhok, met de bedoeling de gestolen dieren te Deventer te verkoopen. Dit plan viel echter in duigen, doordat bekl. onderweg door de politie werd aangehouden, die de kippen in beslag nam. Tegen bekl. die reeds 9 maal wegens diefstal werd veroordeeld, wordt 5 mnd. gevangenisstraf geëischt, met aftrek der preventieve hechtenis.

Beklaagde's verdediger, jhr. mr. J. J. de Jonge, vraagt een clemente straf, daar bekl. zijn betrekking kwijt was en uit nood heeft gestolen.”

29 september

“Rechtbank Zutphen. Zitting van Woensdag 27 Sept. 1922. Bernard W., 24 jaar, landbouwer te Ruurlo, stond terecht terzake, dat hij niet voldaan had aan een ambtelijk bevel.

Beklaagde had in den nacht van 25 op 26 Juni j.l. gereden op een fiets, die niet voorzien was van een brandende lantaarn en toen hij deswege werd aangeroepen door den gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter J. D. van den Berg te Ruurlo, is hij doorgereden. Bekl. bekende het feit. Eisch f 25 boete of 50 dagen hechtenis.”

Bronnen:

ECAL 0631 Ruurlosche Courant 1914-1941, inv. nr. 10, 3e kwartaal 1922.

Wikipedia

www.wiewaswie.nl

WAT EEN RAMP! (3)

Kleine rampen, dit kaer aover klaere.

Hermien Bannink

As ie vrogger feest hadden, kek ie daor arg naor uut. Maor soms ok met zorgen, zorgen zo ervaren ik dat, dee veural de vrouwleu hadden. Mien vader zei: “’t Is gek, maor is der feest en hebt de vrouwleu een kaste vol met kleare, ze staot dan plots in der blote gat. Niks um an te trekken.” Maor het kon ok een echt pobleem wean.

Ik herinner mie een verhaal, dat mien schoonmoder vertellen.

Der was ens een vrouw bie eur ekommen met grote narigheid. Eur zönne trouwen de wekke der op. En noe had de klearmaker het trouwpak neet op tied klaor. Een kleermaker helemaol in Tolkamer. Zol de zönne het pak van mien schoonvader an meugen? was eur vraoge. Tja, zeg daor maor is nea op. Al hef vader neet arg van den dag genoten. At de brudegom, heel wat dikker en groter as mien schoonva, zich ‘s aovends bukken op de brulfte en de de bokse wel arg gespannen ston, had vader zorgelijk ezeg “O mien pak, mien pak.”

Tja, feest en klaere.

Zo maken ik as huusnaeister is een jurk veur een heel

lief old mense, dee het neet breed had. Ik brach (late) op de aovend veur het feest de jurk weg. En zei, “Zal ik um nog effen oppersen, dan zit ie der monnen netjes bie.” De vrouw gaf mie een striekiezer en een niejen theedook. Een striekiezer zonder thermostaat. Ik zetten het iezer op de lappe en sssst! Een groot gat in de lappe en in de niejen jurk! Verschrikkelijk, ik heb ‘s nachts nog vedan eprutst en een lange knoobies der in emaaft. Maor het bleef een rampgeval.

Wat ok een ramp was. Ik hadde een nieje bokse veur mien man emaaft. Een licht beige bokse, met alles der op en der an: een gulpe, stektessen, paspeltessen. Hee was good elukt. Maor too mos der nog midden veur en achter een vole in. Dat deed ie vrogger met een krante en striekijzer. Dan kreeg kreeg ie een mes-scharpe vole. Zo gezegd, zo gedaon. Allene ik had de krante van het oranje-feest epakt. Midden op de bille van mien man, kwam in grote oranje letters te staon: G O C. En dat was der neet uut te wassen. Hee hef de bokse wel edragen. Ie gooien vrogger niks weg wat neet versletten was. Maor het oranje-feest was veur mie bedorven.

Een kleine ramp.

Gerda en Wim gaot trouwn en dat was gin ramp maor een groot feest.
(foto ca. 1950, collectie fam. Bannink)

RUURLO IN 1846

September 2021 stuurde mevrouw Janny Braakhekke - van Bremen, geboren aan de Dorpsstraat nr. 9 in Ruurlo en later woonachtig in Heemskerk, ons enkele kopieën uit het Aardrijkskundig Woordenboek van A.J. van der Aa. Met hierbij de vraag of dit niet iets zou kunnen zijn voor ons kwartaalblad. Hierbij willen wij aan haar suggestie gehoor geven. (redactie)

Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden

Het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden is een woordenboek dat een uitvoerige beschrijving geeft van geschiedenis en geografie van grote en kleine plaatsen in Nederland. Het werd geschreven door A.J. van der Aa. Het was zijn bedoeling om van alle plaatsen de belangrijkste wetenswaardigheden te noteren. Het eerste deel werd uitgegeven in 1837. Van der Aa ging tot 1851 verder met zijn Aardrijkskundig Woordenboek. Het telde toen 14 delen. Door onderzoekers wordt er nog steeds wel gebruik gemaakt van dit naslagwerk.

We laten hier de letterlijke tekst volgen uit het negende deel. Wat schrijft van der Aa in 1846 over Ruurlo?

Ruurlo, het Huis te Ruurlo, de marke van Ruurlo en het Ruurlosche Broek.

RUURLO, gem. in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, arr. Zutphen, kant. Lochem, (3 k. d., 9 m. k., 4 s.d.); palende N. aan Lochem, O. aan Borculo, Z. aan Zelhem, W. aan Hengelo-en-Vorden.

Deze gem. bevat het d. Ruurlo, benevens de geh. Brouwershoek, Garvelinkhoek, Brinkmanshoek, Leusinkbrink, Nieuwenhuishoek, Wissinkhoek, den Bruil, Winkelshoek, de Haar, het Zieuwent, de Veldhoek, Formerhoek en Everwenninkshoek. Zij beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 6501 bund. 37 v. r. 71 v. ell., waaronder 6162 bund. 34 v. r. 2 v. ell. Belastbaar land. Men telt er 386 h., bewoond door 463 huisgez., uitmakende eene bevolking van 2630 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden, wordende er alleen eenige handel in hout en spek gedreven. Men heeft er ook drie grofsmederijen, eenen windkorenmolen en eene eendenkooi. In 1839 was hier mede eene calicotsfabriek opgerigt, doch deze is in het jaar 1843 weder te niet gegaan.

De Herv., die er ruim 1930 in getal zijn, onder welke ongeveer 900 ledematen, maken eene gem. uit, welke tot de klass. en ring van Zutphen behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest Johannes Wigelius, die in het jaar 1598 herwaarts kwam, en in het jaar 1602 naar Groenlo vertrok. Het beroep geschiedt door den kerkeraad, doch de Heer heeft het regt om bij de beroeping tegenwoordig te zijn.

De R.K., die er ruim 690 in getal zijn, behooren gedeeltelijk tot de stat. van Ruurlo, gedeeltelijk tot de stat. van het Zieuwent. De 5 Isr., die er wonen, behooren tot de bijkerk van Lochem.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als ééne te Ruurlo en ééne in de Veldhoek, welke gezamenlijk door een gemiddeld getal van 210 leerlingen bezocht worden.

Het d. Ruurlo, Ruerlo, Ruirlo, Roerlo, Roederlo of Roderlo ligt 4 u. Z.W. van Zutphen, 2 u. Z. van Lochem, aan den straatweg van Zutphen naar de Pruisische grenzen. – Men telt er in de kom van het d. 33 h. en ongeveer 420 inw.

De naamsoorsprong van dit d. heeft aanleiding gegeven tot velerlei gissingen. Er zijn er die den naam willen doen afstammen van de menigvuldige bosschen, welke in vroegere dagen, de omstreken van Ruurlo overdekt moeten hebben. Volgens hen zoude Roderlo moeten worden afgeleid, van het woord roden (uitroeijen) en Ruurlo alzoo eene plaats aanduiden, alwaar men den grond van boomen en struiken gezuiverd en tot akkerland ingerigt had. Anderen zoeken de naamsafleiding in Rode, Reude, dat, volgens Kiliaan eenen hond beteekent, en zulks, omdat het wapen van Ruurlo in eenen windhond van sabel op een zilver veld bestaat. Meer aannemelijk echter komt ons het gevoelen voor van den beroemden Nederlandschen Dichter en Oudheidkenner, Mr. Antoni Christiaan Winand Staring van den Wildenborch, die Ruer of Ruer de eerste lettergreep van Ruerlo afleidt van ree, roo, reeuw, in het oud Frankisch hro, hreu, in het Angelsaxisch reeuw en in het Deensch hrö (een lijk), en van lo, een uitgang, welke men in de namen van vele plaatsen in ons vaderland terug vindt, en welke volgens velen, eene hooge plaats aanduidt, als wanneer Ruurlo, eene hoog gelegene, ter begraafplaats bestemde plaats, zoude beteekenen; een gevoelen, dat onmiskenbaar wordt aangedrongen door de zekerheid, welke men voor weinige jaren bekomen heeft, dat de Germanen, in dezen omtrek, grafheuvelen hebben opgeworpen. Nog worden immers op het huis te Ruurlo, aarden potten bewaard, welke uit den zoogenaamden Kattenbelt (Kattenheuvel), aan den Zutphenschen straatweg, op ongeveer een kwartier afstands van Ruurlo, zijn opgegraven, welke krijgen met asch of overblijfsels van beenderen waren opgevuld. De Herv. Kerk stond, vóór de Reformatie, ter bevestig van het kapittel van Zutphen, en als Orro, Pastoor van Lochem, in 1327, beweerde, dat hij en zijne nazaten tot dat begeven geregtigd waren, is zijn onregtmatige eisch door de vertoogen van het kapittel geheel in het licht gesteld en hij, om zijne roekeloosheid, door den Regter, in eene zware boete geslagen. In deze kerk waren twee vikarijen gesticht, de vikarij van de H. Anna, die van H. H. Petrus en Paulus, Corselius en Quirinus, Martelaars en Antonius eb Hoezatus belijders. Dit bedehuis hetwelk in 1845 vergroot en vernieuwd is, is thans een net gebouw. In het jaar 1840 is daarin een nieuw orgel geplaatst, uit eigen middelen der gemeente bekostigd, waarbij een edele godsdienstvriend en voorbeeldig weldoener eene aanzienlijke gift gevoegd had. Aan de kerk is een spitse toren gebouwd.

De R.K. kerk heeft een klein lantaarntorentje. – De Dorpschool wordt gemiddeld door een getal van 140 leerlingen bezocht.

Ruurlo is de geboorteplaats van den Latijnsche dichter Hennricus Harius (Hendrik Ter Haer), geb. in 1550 of 1551.

De kermis valt in den derden Woensdag in Augustus **RUURLO (HET HUIS-TE-)**, havez. in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, distr. arr., en 4 u. Z.W. van Zutphen, kant. En 2 u. Z. van Lochem, gem. en 10 min. Z. van Ruurlo, aan den voor weinige jaren aangelegden straatweg van Zutphen naar Winterswijk. Wie de stichter van deze oude havez. geweest zij, blijkt nergens, doch dat zij reeds vroeger tot de heerschaften behoort heeft, die van eenige beteekenis waren, blijkt daaruit dat zij als een zadelleen des vorstendoms Gelre vermeld wordt.

Onder de regering van Arnold, Hertog van Gelder, vinden wij van leden der familie Roederloo gewag gemaakt; welk geslacht, met grond, voor de eerste bezitters van dat riddersgoed mogen gehouden worden, uit welk geslacht het in dat van van Heeckeren schijnt te zijn gekomen, althans in 1420 verkocht Jan van Heeckeren het reeds aan Jacob van Heeckeren, wiens zoon Evert, er in het jaar 1446, mede beleend werd. Ettelijke jaren later, ging het huis, door huwelijk van eene Agnes van Heeckeren, met Wigbolt de Rode van Heeckeren, aan eenen anderen tak van dat geslacht over, daar de vijf broeders van deze erfdochter van Ruurlo allen in den oorlog tegen Spanje, en dus voor de heilige zaak des Vaderlands, gesneuveld waren. Een kleinzoon van dezen, mede Wigbolt geheeten, had geene kinderen en kwam het daardoor, bij overdracht, in het jaar 1686, aan diens schoonbroeder, een afstammeling van het geslacht Schimmelpenninck van der Ote van Voorstonden, die toen als Ritmeester en Majoor van een regiment kavallerie, in dienst van den staat was. Een en dertig jaren, bleef het huis Ruurlo, in het bezit der familie, door welke het, met zorg hersteld en genoegzaam in den tegenwoordigen toestand gebracht werd, doch in 1727, ging het weder aan het geslacht der Heeckeren's over, als wanneer Jacob Dirk van Heeckeren, Heer van Enghuizen, Barlham en Brantsenburg, door koop eigenaar daarvan werd. Deze beminnelijke en bekwame Staatsman, aan wien Gelderland, in zoo menig opzigt, groote verplichtingen had, bragt daar zijne laatste levensjaren in stille rust door. Op dezen oogenblik is het huis met uitgestrekte aanhoorigheden, een eigendom van diens kleinzoon, Jonkheer Willem Hendrik Alexander Carel, Baron van Heeckeren van Roederlo en Kell, Staatsraad, Kommandeur der Orde van den Nederlanschen Leeuw en vroeger Gouverneur van Gelderland, een man die gewisselijk ten voorbeeld verstrekken kan, hoe men den luister van geboorte, door godsvrucht en deugd kan verhoogen. Hoewel het Huis-te-Ruurlo, op onderscheidene tijden, belangrijke veranderingen ondergaan heeft, de vierkante dubbele grachten, welke het te voren omgaven, gedempt zijn en het voorplein meer naar den tegenwoordigen smaak aangelegd is, heugen de linker zijde van het hoofdgebouw en de linker toren, gewisselijk vele eeuwen, daar het jaartal 1576 op de lijst van dien

toren te vinden, niet dat van de eerste bouwing is, maar hoogst waarschijnlijk het tijdstip van reeds toenmaals gedane herstellingen aanduidt.

Het beslaat, met de daartoe behorende gronden, een oppervlakte van 49 bund. 1624 v. r. 10 v. ell.

Het wapen dezer havez. is, even als dat van het thans niet meer aanwezige geslacht van Roderlo, hetwelk vóór de vijftiende eeuw in het bezit dezer havez. was, een schild van goud, met eenen loopenden hazewindhond van sabel, met oogen en halsband van zilver.

RUURLO (MARKE-VAN-), voorm. marke in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, gem. en rondom het d. Ruurlo gelegen. Zij besloeg eene oppervlakte van 2400 bund., welke gronden thans alle zijn verdeeld en gedeeltelijk verkocht.

RUURLOSCHE-BROEK (HET), heideveld in het graafs. Zutphen, prov. Gelderland, gem. en ½ u. van Ruurlo.

Dit heideveld hetwelk eene oppervlakte beslaat van 1826 bund 80 v. r., levert vele schadden of zoden om te branden op, en tevens vrij goede weiden voor het vee en plaggen van de beste soort voor den landbouw. Het stond vroeger veeltijds onder water, vermits er twee waterleidingen in waren. Inzonderheid werd dit veroorzaakt door de Slink (zie dat woord). Thans is dit broek verdeeld en de drie hoofdwaterleidingen, welke er door loopen, namelijk de Slink, de Grevengracht en de Zeeuwentsche-beek of Molen-beek thans behoorlijk opgedamd, waardoor de broekgronden voor het grootste gedeelte niet anders dan bij hoog water onderloopen.

Vóór de verdeling werden in dit broek in het voorjaar duizenden van kievitseijeren gezocht; tegenwoordig is dit echter veel verminderd. Men vond er voorheen ook geheele troepen van wilde eenden, waarom ook aan het eene einde van dit broek eene eendenkooi is, op welke nog jaarlijks vele van deze vogels worden gevangen, hoewel niet meer in die menigte als vroeger.

Abraham Jacob van der Aa

Abraham Jacob van der Aa (1792-1857).

Lithografie door Adrianus Johannes Ehnlé, ca. 1845. (collectie Rijksmuseum)

De in Amsterdam geboren van der Aa was een Nederlands letterkundige.

Hij is voornamelijk bekend geworden door het genoemde Aardrijkskundig Woordenboek en door zijn Biographisch Woordenboek der Nederlanden. Hij had een zeer bewogen leven.

Hij moest in 1812 stoppen met zijn studie medicijnen omdat zijn vader overleed.

Hij ging bij de marine en kwam terecht bij een fregat onder Frans bevel, dat werd overmeesterd door de Engelsen, waarna hij twee maanden krijgsgevangene werd in Engeland. In 1814 nam hij deel aan een veldtocht tegen Napoleon en was betrokken bij de Slag bij Waterloo. Vanaf 1845 woonde hij in Gorinchem waar hij in 1857 overleed.

Bronnen:

Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, A.J. van der Aa. Negende deel. Eerste aflevering. Uitg. Gorinchem, J. Noorduyt en zoon. 1846
Wikipedia

SAMEN STARK VEUR STREEKTAALONDERWIES

De veurige keer vertelden ik aover hoe enthousiast kinder bunt aover onzen mooien streektaal. En neet allene kinder, blik noe! Want op de Zwarte Cross werd 't prachtige niejs bekend emaaft, dat d'r een mooi Achterhooks lespakket veur basisscholen in de maak is. Een project waor wi-j, achter de schermen, al 'n paar maond knap drök met bunt. 't Lespakket is ontwikkeld deur de Rijksuniversiteit Groningen. Oorspronkelijk veur Grönningse kinder dus, maor noe hebbe wi-j van 't ECAL, samen met oa. Gijs Jolink van de Feestfabriek, d'r een Achterhookse variant op emaaft. De Zwarte Cross zet zich al jaoren in um 't Achterhooks – zowel taal als cultuur – hoge te hollen. Of, zoas Gijs 't zei: “'t Achterhooks lesprogramma is 'n initiatief um de streektalen in 't algemeen en d'n Achterhooksen taal in 't biezunder laevend te hollen en te ontwikkelen. Wereldwied verdwient d'r continu talen. Da's jammer, want taal verbindt en meertaligheid is 'n verrieking. Dus zölt wi-j onze kinder, naost goed Nederlands en Engels, ok onzen eigen streektaal motten leren.”

't Lesprogramma, dat de name 'Van old naor Jong: Achterhooks', hef met ekregen, is daorveur 'n mooien stap. 't Is beduuld veur groep 7 en 8 van de basisscholen. In tien wekken tied leert ze spöllenderwies aover Achterhookse woorden en de verschillen dee d'r bunt in dialect van darp tot darp. Daorbie könt ze gebruik maken van 't digitale WALD (Woordenboeken Achterhoek en Liemers Dialect) en 'n speciaal hieuvreur ontwikkelden app. Dit is 'n soort spelken, waorin a'j op 'n spölse maneere plat leert luusteren, laezen, praoten en schrieven. De verhaaltjes bunt in esproken deur mienzelf en Martijn Fokkink, grappig um terugge te heuren. 't Ging aoveregens wal met stoom en kokkend water um de app veur de presentatie op de Zwarte Cross werkend te kriegen, maor 't is elukt! Hier en daor zit nog 'n foutjen (zo zat ik net veur miene vakantie nog 270 Achterhookse weurdjes in te spreken, dee d'r nog in verwarkt mossen woden) maor 't is echt 'n leuke app eworden. I'j könt 'm gratis downloaden in de appstore: Van Old naor Jong: Achterhooks heit 't.

Ok de Feestfabriek hef, op zien eigen ludieken maneere, bie edragen an 't lesprogramma. Zo zit d'r 'n leedjen van Jovink in, kriegt alle scholen die 't le-

spakket besteld Tante Rikie's onmundeg mooie tweede verhalenboek cadeau (inclusief luusterversie) en mek de Feestfabriek 'n heavigen videoserie waordeur de blagen (en de leraren ok, as dat neudig is) Achterhooks leert. De Zwarte Cross is natuurlek 'n onmundig mooi podium um zo'n lespakket te presenteren. Dat blek wal: d'r bunt al tientallen scholen die 'm hebt an evraagd veur kommend schooljaar. Zo zee'j maor weer wat of a'j könt bereiken a'j de krachten bundelt: de (didactische) kennis van 'n Universiteit, onzen inbreng op 't gebied van Achterhookse taal en de Feestfabriek um hun totaal eigen sausjen, humor en neet te vergetten promotie an 't geheel te geven.

Met dit lespakket veur de baovenbouw van basisscholen, de Wiesneus-lessen veur de wat jongere kinder en de streektaallessen veur verzorgenden(studenten) dee later dit jaar vorm gaot kriegen, bu'w al 'n mooi ende op weg um 't Achterhooks veur noe en de toekomst te borgen. Daor doe'w 't veur!

Marije Stomps,
Streektaalfunctionaris Erfgoedcentrum
Achterhoek & Liemers (ECAL)

SPONSOREN

De volgende bedrijven en instellingen hebben door hun financiële bijdrage het mogelijk gemaakt dat wij ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" kunnen realiseren. Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

Bestuur Old Reurle

Houtzagerij Agneta

www.vaags.nl

www.vriendenvanagneta.nl

Apotheek Ruurlo

0573 - 454522

www.apotheekruurlo.nl

Harrie Arendsen Ruurlo B.V.

0573 - 452743

www.harriearendsen.nl

Harrie Arendsen Pedaleur Bikes

0573 - 452743

www.moovz.nu

Avenarius Hampshire Hotel Restaurant

0573 - 451122

info@avenarius.nl

Albert Bakker Video

0573 - 453172

www.abvideo.nl

Bronkhorst High-Tech B.V.

0573 - 458800

www.bronkhorst.com

Cactus Oase

0573 - 451817

www.cactusoase.nl

Decorsign ICT & Internet

0573 - 454109

www.decorsign.nl

Schildersbedrijf H. Dolphijn en Zn.

0573 - 451024

Eijgenhuijsen BV

0573 - 453180

www.eijgenhuijsen.com

Ellen's Winkel van Nu

0573 - 785862

www.ellenswinkelvannu.nl

Fi'dysi Hair en Beauty Salon

06 - 10624218

www.fidysi.nl

Mark Fokkink Tweewielers

0573 - 453100

www.fokkinktweewielers.nl

Goossens Tweewielers

0573-257361

www.goossenslochem.nl

Groot Jebbink Bloemen en Planten

0573 - 451407

www.grootjebbink.com

De Heikamp Pannenkoekboerderij

0573 - 452090

www.heikamp.nl

HL Grafisch

0573 - 454237

www.hlgrafisch.nl

Hoekman Vis

06 - 12873849

Hofstede Tweewielers

0573 - 450055

www.bth.nl

Bouwbedrijf J. Hummelink

06 - 39572478

www.bouwbedrijf-jhummelink.nl

Bloem & Dingetjes

0573 - 462944

'n Ibink Boter en Kaasboerderij

06 - 51901506

www.nibink.nl

De Keizerskroon Café-Restaurant

0573 - 451416

www.keizerskroon-ruurlo.nl

Klein Kranenbarg Bouwbedrijf
0573 - 451414
www.betonpoeren.nl

Kuenen Keurslager
0573 - 451337
www.kuenen.keurslager.nl

Lammerdink Print-Sign-Kleding
0573 - 254630
www.lammerdink.nl

Lievestro Software bv
0573 - 438444
www.lievestro.nl

Lusanne Lingerie
0573 - 453070
www.lusannelingerie.nl

Meek's Meubelen
0573 - 453349
www.meeksmeubelen.nl

Martijn Nijenhuis Verbouw, Onderhoud
06 - 12096066
www.nijwo.nl

De Naober Dinercafé
0573 - 451532
www.denaober.nl

Nicolet Coiffure Ruurlo
0573 - 451568
www.nicoletcoiffure.nl

Ap van Oorspronk
0573 - 451824

Bakkerij Oude Wesselink
0573 - 451386
www.bakkerijoudewesselink.nl

Peters Bestratingen
0573 - 452560
www.petersruurlo.nl

Ribbers Bouwbedrijf
0573 - 451270
www.ribbers-bouw.nl

Camping Schoneveld
06 - 21382343
www.campingschoneveld.nl

Schot - Ruurlo BV
0573 - 451695
www.schot-ruurlo.nl

Spannevogel Woninginrichting
0573 - 453193
www.spannevogel.nl

Steentjes Zelfstandig Adviseur Regiobank
0573 - 451485
www.steentjes.nl

Supermarkt PLUS Stam
0573 - 453552

Star Doolhof
0573 - 453175
www.doolhofruurlo.nl

Sturris Ruurlo
0573 - 491251
www.sturrisruurlo.nl

SVEN Voor Ogen
0573 - 454629
www.svenvoorogen.nl

Swift Hairfashion
0573 - 451552
www.swifthairfashion.nl

Tap & van Hoff Notarissen - Lochem
0573 - 298398
www.tapvanhoff.nl

Teunissen Mode Ruurlo
0573 - 451438
www.teunissenmode.nl

Thoma Post Makelaars
www.thoma.nl

Welkoop Ruurlo
0573 - 452500
www.welkoop.nl

Wensink Landbouwmechanisatie
0573 - 451248
www.wensink-ruurlo.nl

Wesselink Makelaars & Taxateurs
0573 - 454027
www.wesselinkmakelaars.nl

Fysiotherapie Maatschap van Zadelhoff
0573 - 458138
www.fysiotherapieruurlo.nl

COLOFON

Voorzitter

Dhr. G. klein Bluemink

Wildenborchseweg 21v
7261 WX Ruurlo

06 - 22108568
voorzitter@oldreurle.nl

Secretaris

Dhr. J.H. Meulenveld

Vordenseweg 4
7244 PS Barchem

0573 - 491319
secretaris@oldreurle.nl

Penningmeester

Dhr. A.J. Schepers

Stationsstraat 10
7261 AD Ruurlo

0573 - 452409
penningmeester@oldreurle.nl

Tweede voorzitter

Dhr. R.F. Siemens

Beatrixlaan 43
7261 XW Ruurlo

0573 - 452503
r.f.siemens@gmail.com

Bestuursleden

Mw. J. Schepers-Abbink

Stationsstraat 10
7261 AD Ruurlo

0573 - 452409
apschepers@ziggo.nl

Mw. I. Hummelink-Klein Brinke

Strikkersteeg 11
7261 RW Ruurlo

06 - 10339990
inahummelink@outlook.com

Dhr. H. Wezinkhof

Kapelweg 4
7251 KM Vorden

0575 - 556427
wezinkherger@gmail.com

Organisatie jaarprogramma

Mw. J. Schepers-Abbink, mw. I. Hummelink-Klein Brinke, dhr. H. Wezinkhof

Werkgroep Archeologie

Dhr. H. Meulenveld (coördinator)

Vordenseweg 4
7244 PS Barchem

0573 - 491319
henk.meulenveld@wxs.nl

Werkgroep Landbouwwerktuigen

Dhr. D.G. Nijenhuis (coördinator)

Sophialaan 4
7261 XS Ruurlo

0573 - 452961
dikenmini@outlook.com

Redactie 'Onder d'n Kroezeboom'

Dhr. H.D. Meerbeek (eindredacteur)

Irenelaan 2A
7261 BV Ruurlo

06 - 30564426
meerbeekherman@gmail.com

Mw. R. Florijn (correctie)

Loolaan 31A
7261 HR Ruurlo

06 - 48037020
rinaflorijn@kpnmail.nl

Mw. H. Bannink (redactielid)

Lochemseweg 6
7244 AB Barchem

0573 - 461311
bbannink@kpnmail.nl

Verspreiding Kroezeboom

Mw. J. Schepers-Abbink

Beheerder website www.oldreurle.nl

Dhr. G.F. Weernink

Herkampweg 2
7261 MG Ruurlo

0573-451531
gf.weernink@hccnet.nl

Op de achterzijde van de omslag bevindt zich een getekende afbeelding van de Kroezeboom, welke symbool staat voor onze kwartaaluitgave 'Onder d'n Kroezeboom'.

Deze oorspronkelijk achtstammige eik op één voetstuk is door Kerst Zwart ooit weergegeven als 'zo lange as mi heugt, den könnink ewes onder als onze darpsbeume'.

De meer dan drie eeuwen oude Kroezeboom (kroes = weelderig, machtig, indrukwekkend) bevindt zich aan de Borculoseweg, hoek Kroezeleen, nu in het dorp. Hij heeft inmiddels minder stammen, maar is met een omtrek van meer dan elf meter nog altijd zeer imposant en kolossaal.

De boom vormde vroeger een soort grensteken op kruispunten van wegen en een rechtvaardige verdeling van de akkers.

Vroeger ook de plek waar men nieuwtjes uitwisselde en verliefden elkaar troffen. Ook bekend gestaan onder de naam 'Luebössche' omdat bij een begrafenis het luiden van de kerkklokken werd begonnen als de stoet bij de Kroezeboom was gearriveerd.

